

www.ketab.ir

بابک قهرمان

دلاوری از دیار آذربایجان

مؤلف و پژوهشگر: علیرضا صادقیان بروجنی

به نام خالق زیبایی ها

امید طلوع باشد اگر، تکرار باید شد.

سرشناسه: صادقان بروجنی. علیرضا. ۱۳۳۲ -

عنوان و نام پدید آور: بابک قهرمان. / علیرضا صادقان بروجنی

مشخصات نشر: بروجن - ساحل امید، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۳۲۰ ص: مصور (رنگی)

فروست: تاریخ ایران.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۴۹۹-۰-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبای مختصر

شماره کتابشناسی ملی: ۳۸۴۵۱۷۴

.....
انتشارات ساحل امید

بروجن • بلوار پرس • مجتمع نور • طبقه دوم • واحد ۵

تلفن تماس : ۳۳۶۰۳۱ - ۳۸۱ - ۰۹۱۳۲۸۴۹۶۸

.....

بابک قهرمان دلاوری از دبیر آذربایجان

مولف و پژوهشگر : **علیرضا صادقیان بروجنی**

ناشر : **ساحل امید**

چاپ اول : **۱۳۹۴**

شمارگان : **۲۰۰۰ نسخه**

مدیرفنی و ناظر چاپ : **فرشید فرج الهی**

ویراستار : **امید مردانی بروجنی**

لیتوگرافی و چاپ : **طه**

صحافی : **ولی عصر (عج)**

طراحی جلد : **زهرا یلمه**

صفحه آرایي : **گلنار و نگار صادقیان بروجنی**

شابک : **۰ - ۰ - ۹۵۴۹۹ - ۶۰۰ - ۹۷۸**

بها : **۱۹۰۰۰ تومان**

سخنی در آغاز ۹

فصل اول

- ۱۵ رستاخیز ایرانیان
۱۸ خرم دینان که بودند ؟
۲۰ جاویدان کیست ؟
۲۰ افتراها و تهمت ها در مورد خرم دینان
۲۲ دیدگاه خرم دینان
۳۲ جایگاه خرم دینان
۳۲ منصب خرم دینان

فصل دوم

- ۳۵ بابک که بود ؟
۴۶ سرزمین بابک
۴۸ جایگاه فرمانروایی بابک
۵۰ علت قیام بابک
۵۵ صفات بابک
۵۷ نژاد بابک

فصل سوم

- ۶۴ ترکیب اجتماعی خرم دینان
۶۶ محیط اجتماعی بابک
۷۰ نام بابک و تحریف آن به دست بیگانگان
۷۲ برخی نمونه های کاربرد نام بابک در ادبیات کهن فارسی

فصل چهارم

- ۷۱ اعترافات بیگانگان و دشمنان ایران به ایرانی بودن بابک
۷۱ حدود جغرافیایی آذربایجان واقعی و تاریخی
۷۸ ریشه و تبار مردم آذربایجان

فصل پنجم

- ۸۴ آغاز جنگ های بابک
۸۵ جنگ های بابک در سال های ۲۲۱ تا ۲۰۴ هـ - ق
۸۷ جنگ های بابک در سال ۲۱۲
۹۰ جنگ های بابک در سال های ۲۱۴ تا ۲۲۰

فصل ششم

- ۱۰۰ چرا افشین از بابک روی برگرداند
۱۰۱ جنگ های بابک با افشین
۱۱۰ جنگ های بابک و افشین در سال ۲۲۱
۱۱۹ جنگ های سال ۲۲۲

فصل هفتم

- ۱۴۰ سخنان بابک به سهلین سنباط
۱۴۲ سخنان بابک به افشین

فصل هشتم

- ۱۴۹ افشین که بود ؟
۱۵۳ ساریت بابک
۱۶۲ پسر پسر بابک، پس از دستگیری

فصل نهم

- ۱۷۰ سخنان بابک به مصلح ، پیش از مرگ

فصل دهم

- ۱۷۸ سهل ، پسر سنباط نه بود
۱۷۹ ارتقای سهلین سنباط
۱۸۰ سرداران خلیفه که در جنگ با بابک کشته شدند

فصل یازدهم

- ۱۸۳ نظریه محققان در مورد کمک های خلیفه به افشین
۱۸۴ سرانجام خرم دینان
۱۸۷ تاثیر نهضت خرم دینان

فصل دوازدهم

- ۱۹۱ قیام های سرداران ایرانی علیه حکومت خلفای عباسی

فصل سیزدهم

- ۲۲۹ خاندان بابک
۲۳۲ رقابت افشین با طاهریان

فصل چهاردهم

- ۲۳۶ قیام مازیار

فصل پانزدهم

- ۲۵۱ سقوط افشین
۲۵۲ افشین در جستجوی فرار
۲۵۵ محاکمه افشین
۲۶۲ سرانجام افشین

فصل شانزدهم

- ۲۶۶ نکاتی چند در مورد مازیار
۲۶۸ نظریه مولفان خارجی در مورد بابک و خرم دینان

فصل هفدهم

- ۲۷۳ معصم
۲۷۸ مذهب معتصم
۲۷۹ حکایتی از زنی مستعصم

فصل هجدهم

- ۲۸۲ غلامان ترک در دهر معتصم
۲۸۳ دخالت ترکان در تعیین جانشین
۲۸۳ امپراتوری ترکان
۲۸۵ پیشگویی علی بن ابیطالب علیه السلام " در مورد معتصم "
۲۸۵ حمله معتصم به روم و تحقق پیشگویی حضرت

فصل نوزدهم

- ۲۸۸ تحقق پیشگویی دیگر حضرت امیرالمؤمنین (ع) در مورد معتصم
۲۸۹ نکاتی دیگر در مورد معتصم

فصل بیستم

- ۲۹۲ سقوط و انقراض حکومت عباسیان

فصل بیست و یکم

- ۲۹۷ فرجام کار حکومت خلفای عباسی
۲۹۹ نحوه کشته شدن مسعصم بالله ، آخرین خلیفه عباسی

فصل بیست و دوم

- ۳۰۴ راه های دسترسی به قلعه بابک
۳۰۹ خصوصیات قلعه بابک
۳۱۰ پایان سخن
۳۱۷ منابع
۳۱۹ تصویرهایی از قلعه بابک

سخن در آغاز

وقتی به تاریخ سرزمین ایران می اندیشیم ، و صفحات تاریخ گذشته اش را مورد بررسی قرار می دهیم ، در می یابیم که این سرزمین هر چند گاهی مورد هجوم و دستبرد بیگانگان قرار گرفته است . غارتگران نه فقط برای چپاول آن را مورد تاخت و تاز قرار دادند ، بلکه هدف دیگرشان نابودی فرهنگ کهن آن بوده است . ولی خوشبختانه توفیقی در این راه نیافتند . مانع این کار وجود مردمان دلیر ، هوشمند ، وطن پرست و از خود گذشته ای بود ، که اجازه ندادند ، ماهیت اصلی فرهنگشان زیر سم بدخواهان ، بدانیشان و غارتگران نابود شود . این جاست که بزرگی روح ایرانی آشکار می شود . در سرزمین های دیگر مانند مصر ، شام ، فلسطین و شمال آفریقا که سرنوشتی همانند ایرانیان داشته اند ، یعنی مورد تاخت و تاز قرار گرفتند ، چرا به یکباره نابود شدند و کمترین اثری از زبان ، نژاد ، تمدن و فرهنگشان نیست ؟

ولی ایران عزیزمان هنوز پا برجاست و به فرهنگ کهن خود می‌بالد. علت آن این است که تفاوت بزرگی میان ملت ایران و ملل های دیگر جهان وجود دارد. ایرانی هیچ گاه شتابزدگی و بی حوصله گی در برابر حوادث را نداشته است به کارهای کودکانه ای که حادثه ها را ناگوارتر و دشمن را خشمگین تر و بدبختی حادث شده را تیره تر کند ، دست نزده است . ظاهراً سر نسایم پیش آورده ، ولی در باطن دست از اندیشه و آرمان های خود برنداشته است . همان طوریکه در برابر بیگانگان چنین کرد، درمقابل سلوکیان ، رومیان ، عربها ، مغولان ، ترکان ، عثمانیان ، افغانها ، روسها و انگلیسی ها . یکی از مسائل ملت ما ، روشن بینی و دور اندیشی و پشتکار شگرف بوده است که با تکیه بر دوست داری ، ریشه دار و پای بر جا درباره نیاکان خود می آمیزد و سرزمین خویش را از تندبادهای حوادث تا به امروز باقی نگاه داشته ، و اندیشه ایران بزرگوار خود را تاکنون حفظ کرده است . از نخستین روزی که تاریخ ملل آریایی آغاز می شود، همواره نژاد ایران سپر بلای همه حوادث دردناک و خشن آن تاریخ بوده است . گاهی سدی در برابر خزرها و تاتارها کشیده ، روزی دستگاه جهانگشایی یونانیان و رومیان را برچیده ، روز دیگر نگذاشته است که عیار ، ترکان و مغولان بنیاد تمدن آریایی شان را دگرگون کنند و همواره این خطر جانکاه را با دست غیور مردان خود از میان برده است . در میان کسانی که پرچمدار این جنبش های ملی بوده اند ، چندین نفر را باید زنده نگاهدارنده ایران شمرد و جای آن دارد که ایرانیان ایشان را پهلوانان حفظ تاریخ خود بدانند و حماسه های آن دلیر مردان هم چون سنباد ،

مقنع ، ابومسلم ، بابک ، مازیار ، یعقوب لیث و مرداویج را قدر بدانند .

بابک خرم دین ، در میان این بزرگان از حیث دلاوری های شگفت و پایداری مردانه اش جایگاه بلندی دارد، که متأسفانه جزئیات زندگی و حماسه های این مرد بزرگ در پس پرده تعصب مورخان پنهان مانده است . مردان بزرگ همیشه نامشان در تاریخ زنده است .

هر چند بداندیشان بخواهند نام آنان را تیره و تار جلوه دهند.

فرزندان ایران زمین ، همواره خوبی ها را ارج نهاده و بدی ها را خوار شمرده اند . تاریخ آنه ای است که هیچ گاه واقعیات را پنهان نکرده و نخواهد کرد . مردم ایران در طول تاریخ همواره ثابت کرده اند ، که مردمانی هوشیار ، فکر و دلاورند ، و مبارزانی هم چون بابک و دیگران را در عرصه کارزار نمایان ساخته اند و اجازه ندادند که آثار زوال و ناامیدی در وجودشان راه یابد . در سخت ترین و دشوارترین موارد زندگی ، که از هیچ روزنه ای نوری نمی تابد ، و از هیچ گاه ای رخسار امیدی روی نمی نماید ، و نیستی و نابودی امری حتمی و قطعی است، بناگاه برایشان معجزه ای روی می دهد و کار به گونه ای می آید که در می آید و چهره خورشید اقبال از پس حجاب درخشندگی می گیرد. این معجزه تاریخی که در دوران حیات دور و دراز ایران، بکرات به وقوع پیوسته است، حاصل بیداری این ملت بزرگ است. این آتش لایزال و جاویدان و این خصیصه سرشتی و فطری و این نیروی نهادی و بنیانی و این برق سیال و جوال درونی و باطنی، و این موج سرکش جوشان و خروشان ذاتی و آفرینش، فره ایزدی یا روح پر فتوح و نبوغ پاک و تابناک ایرانی است که ، به خواست

خداوند ، ایران همیشه در دل و جان ایرانی اصیل جای دارد ، چون فروغ خورشید فروزان و نور ماه تابان بر سپهر نهاد او روشن و پرتو افکن است . هیچ نیروئی در جهان هستی آن قدرت و قوت را ندارد که بتواند این روح را نابود و این چراغ را خاموش کند. زیرا ، نور خداست، و نور خدا خاموش نشدنی است. خداوند می فرماید :

یریدون بیعانؤ نورالله بافواهمم والله متم نوره و لو کره المشرکون .

این لقمه چرب و نرم آب و خاک ایران ، با این وضع و موقعیت جغرافیایی و آب و هوا و نعمت های بکران زمینی و زیر زمینی خدادادی ، همیشه دیگ حرص و طمع انسانان نزدیک و گرسنگان دور را به جوش و دهانشان را به آب انداخته است . در نقشه و طرح کشورگیری ها و جهانگشائیهای تاریخی ، همیشه ادیان آریسته و پیراسته و توانگر و بارور، مطمع نظر پادشاهان و فرمانروایان و سرداران مشهور بوده است .

اقوام و ملل مختلف، از یونانی ، رومی ، عربی ، ترک ، مغول ، عثمانی ، افغانی ، روسی ، انگلیسی و آمریکایی، در این کشور بهر طور، که روزگاری از سند تا فرات و از حلب تا کاشمر و از سیحون و جیحون تا بحر احمر و دریای هند، وسعت داشت، برای مدتی کوتاه یا دراز، تاخت و تاز داشته اند و برای تسخیر و تصاحب تمام یا قسمتی از آب و خاک زرخیز و منابع حرص انگیز آن، از هیچگونه زور و فشار و سختی و اجبار فرو نگذاشته اند و به ویژه بعضی آنان، از روی کمال قساوت و نهایت خشون آنان ، از روی کمال قساوت و نهایت خشونت کوشیده اند ، با به کار بستن نقشه های

شیطانی و طرح های اهریمنی خود، فکر و روح ایرانی، یعنی همان فره ایزدی نژادی و با رقه فطری را، که علت تام و تمام جاویدانی ایران است، بکشند و خاموش کنند. اما همیشه تیرشان بسنگ خورده و هرگز بارشان به منزل نرسیده است. همواره سعی داشته اند، ریشه زبان شیرین فارسی را به یک باره از سرزمین ایران براندازند، ولی خوشبختانه امروز اثری از آنان نیست، در صورتیکه ایران باقی و برقرار است، و هنوز به زبان فاخر رودکی و فردوسی سخن می گوید و شعر می سراید.

در هر دوره و زمان و در تمام مدت غلبه و سلطه و سیطره اقوام و ملل بیگانه بر ایران، ایرانیان بیدار و هوشیار، به یک دم فارغ و غافل نمانده اند، و اگر به ظاهر زیر شمشیر دشمنان گردن نهاده و تسلیم شده اند، اما در باطن برای آن کعبه تواسند نهفته، به موقع، بر او ضربت بزنند و او را از پای در آورند، هیچ گاه خنجر را از دست رها نساخته اند.

داستان های عبرت آمیز مبارزات و مشابرات عیانی و نهانی و حکایات آموزنده و ارزنده پایداری ها و مقاومت های اشکاک و نهفته ایرانیان، با مهاجمان و عاملان بیگانه و مزدوران، به قدری مخمض و متنوع و مدبرانه و عاشقانه است، که یقین دارم در تاریخ حیات هیچ عینی نظیر و شبیه ندارد و همه ی آن ها از سرچشمه لایزال همان روح جاویدان ملی و فره ایزدی او مایه و نیرو می گیرد. در این مبارزات و جنگ و گریزها، همه طبقات مردم ایران، از زن و مرد، پیر و جوان، خرد و کلان، عارف و عامی شرکت داشته اند.

در میان مبارزان ، همه گونه مردم ، از عالم و فقیه و شاعر و عارف و نویسنده ، سردار و سرباز ، کشاورز و بازرگان و بطور کلی همه مردم کوچه و بازار دیده می شود .

مبارزات دائم و مستمر ایرانیان، برای حفظ و صیانت آب و خاک ایران و زنده و پابنده نگاهداشتن راه و رسم میهن و فرهنگ و هنر ملی، در طول تاریخ ، به خصوص در دورن سيطرة و سُلطه غاصبان ، گاه زمینی و گاه زیرزمینی ، در هر حال ، با انواع صدمات و زحمات و مشقات و خطرات همراه بوده است ، نه همه و همه درجهت استقلال و کوتاه کردن دست بیگانگان از وطن عزیزمان ایران بوده است، که نمونه بارز آن به حق نهضت بابک خرم دین می باشد .

در پایان از خوانندگان گرامی تقاضا می نمودم چنانچه درمطالب کتاب نقایصی مشاهده نمودند ، که قطعاً چنین خواهد بود، به بزرگواری خویش بنده را عفو نمایند .